

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ СТАНУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В ОЦІНЮВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Тютюнник Ю.М., к.е.н., доцент

Мордик В.В., студентка ОКР «Магістр», спец. «Фінанси»

Фінансова стійкість є важливим елементом фінансового стану підприємства. Аналіз показників стану оборотних активів має важливе значення в оцінюванні фінансової стійкості підприємств. У статті розглянуто порядок розрахунку та економічний зміст коефіцієнтів, які характеризують забезпеченість власними оборотними коштами, наведено їх значення за 2008 рік по сільськогосподарських підприємствах Полтавської області.

Ключові слова: фінансова стійкість, система абсолютних і відносних показників, оборотні активи, власні оборотні активи.

I. Вступ. Головна умова ефективного функціонування підприємства в ринковому середовищі – стійкість його економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно здатне «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури і не виявитися на межі банкрутства. Більше того, чим вище його стабільність, тим більше переваг воно має перед іншими підприємствами того ж сектора економіка в одержанні кредитів і залученні інвестицій.

Фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими засобами, здатне забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення й оновлення.

II. Постановка завдання. Забезпечення і підтримання фінансової стійкості підприємств в умовах конкурентного ринку набуває винятково важливого значення. Однак у нашій країні, та й інших державах з перехідною економікою, це проблема внаслідок відсутності впродовж багатьох років загрози банкрутства, не розроблялася.

Існуючі методичні підходи в аналізі фінансової стійкості підприємств можна об'єднати у три групи [4, с. 65]:

1. Розрахунок системи фінансово-економічних коефіцієнтів, які відображають різні аспекти стану і структури майна та джерел формування капіталу.

2. Визначення типу фінансової стійкості підприємства.

3. Розрахунок і факторний аналіз показників порогу рентабельності (критичного обсягу продажу) та запасу фінансової стійкості (фінансової незалежності).

Забезпеченість підприємства власними оборотними коштами оцінюється за допомогою ряду відносних показників. Метою дослідження є обґрунтування системи коефіцієнтів, аналіз яких полягає в оцінках їх зміни проти теоретично визначеного рівня (оптимального чи критичного) та в динаміці за попередні періоди.

III. Результати. Для оцінювання рівня фінансової стабільності з погляду забезпеченості підприємства економічно обґрунтованими джерелами фінансування використовується система абсолютних і відносних показників.

До абсолютних показників належать, зокрема, сума власних оборотних коштів і робочого (оборотного) капіталу. Величина власних оборотних коштів (ВОК) розраховується як різниця між сумою власного капіталу й вартістю необоротних активів і показує частину власного капіталу, що спрямована на формування оборотних активів. Робочий (оборотний) капітал – різниця між сумою власного капіталу й довгострокових зобов'язань і вартістю необоротних активів (інший спосіб – як сума ВОК і довгострокових зобов'язань); показує суму довгострокових джерел, спрямованих на фінансування оборотних активів.

За змістом та інформаційним забезпеченням розрахунку відносні показники фінансової стійкості доцільно об'єднати у три групи:

1. Показники структури джерел формування капіталу – характеризують співвідношення між розділами та статтями пасиву балансу.

2. Показники стану оборотних активів – характеризують співвідношення між розділами та статтями активу й пасиву.

3. Показники стану основного капіталу – характеризують співвідношення між розділами та статтями активу балансу.

До показників стану оборотних активів відносять:

- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами;
- коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами;
- коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (коефіцієнт маневреності робочого капіталу).

Розглянемо кожен з них детальніше.

1. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами; розраховується за формулою:

$$K_{MBK} = BOK / BK, \quad (1)$$

де BOK – власні оборотні кошти;

BK – власний капітал.

Для забезпечення гнучкості у використанні власних коштів підприємства необхідно, щоб коефіцієнт маневреності за своїм значенням був досить високим. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої приналежності підприємства (норматив – 0,4 – 0,6) [1].

Чим більше значення цього коефіцієнта, тим кращий фінансовий стан, оскільки підприємство має більші можливості фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності, проведення розрахунків з кредиторами.

2. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами відображає частку оборотних активів, які сформовані за рахунок власних коштів; розраховується за формулою:

$$K_{3OABK} = BOK / OA,$$

де BOK – власні оборотні кошти; (2)

OA – оборотні активи.

Нормативне значення – $\geq 0,1$.

Наявність у достатньому обсязі власних коштів (не менше 10% загальної величини оборотних активів) означає здатність підприємства самостійно фінансувати свою поточну діяльність. Якщо показник стає меншим 0,1, то структура балансу визнається незадовільною, а підприємство – неплатоспроможним.

3. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами характеризує рівень достатності власних оборотних коштів для формування запасів підприємства; розраховується за формулою:

$$K_{33BK} = BOK / Z, \quad (3)$$

де BOK – власні оборотні кошти;

Z – запаси.

Нормативне значення – $\geq 0,5$.

4. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів показує частку грошових коштів (як високоліквідних активів) у загальній величині власних оборотних коштів; розраховується за формулою:

$$K_{MBBOK} = GK / BOK, \quad (4)$$

де GK – грошові кошти;

BOK – власні оборотні кошти.

Оптимальна динаміка – збільшення.

Аналіз відносних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства проводиться за двома напрямками [4, с. 57-58]:

– по-перше, порівняння фактичних значень показників, які визначені на дату складання балансу, з нормативними значеннями, що дозволить сформулювати висновок про фінансову стійкість, недостатню фінансову стійкість або нестійкість підприємства за відповідним коефіцієнтом. При цьому слід мати на увазі, що незначне відхилення фактичного рівня показників від нормативних значень не завжди свідчить про фінансову нестабільність підприємства. Висновки на основі таких порівнянь повинні бути зваженими і враховувати особливості діяльності суб'єкта господарювання;

– по-друге, порівняння фактичних значень показників у динаміці з метою визначення тенденцій у зміні фінансової стійкості підприємства.

За інформацією табл. 1 проаналізуємо показники стану оборотних активів сільськогосподарських підприємств Полтавської області за 2008 р.

Таблиця 1

Показники стану оборотних активів сільськогосподарських підприємств Полтавської області за 2008 р.¹

Показник	Нормативне значення (оптимальна динаміка)	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство		
		На початок року	На кінець року	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,251	0,207	-0,044
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	≥0,1	0,278	0,173	-0,105
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Підвищення	1,205	1,512	+0,307

¹ Розраховано за даними: [3, с. 36].

Як бачимо з розрахунків, у сільськогосподарських підприємствах фактичне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу не відповідає нормативному значенню ($>0,5$). На початок 2008 року власні оборотні кошти становили 25,1% в структурі власного капіталу, а на кінець року – 20,7%, тобто частка зменшилася на 4,4 в. п.

На початок 2008 року коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами становив 27,8%, а на кінець року – 17,3%, тобто зменшився на 10,5 в. п., але залишається в межах нормативного рівня ($\geq 10\%$).

За динамікою коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів сільськогосподарські підприємства Полтавської області підвищили рівень забезпеченості оборотними коштами. Якщо на початок 2008 року на 1 грн. необоротних активів припадало близько 1,21 грн. оборотних, то на кінець року – 1,51 грн.

IV. Висновки. Досліджуючи проблематику оцінювання фінансової стійкості варто зробити висновок, що використання системи відносних показників стану оборотних активів є важливим елементом загальної характеристики фінансового стану підприємства. Їх застосування дає змогу виявити співвідношення між розділами та статтями активу й пасиву балансу.

Фінансово стійке підприємство має можливість розраховуватися за своїми зобов'язаннями перед державою, позабюджетними фондами, персоналом, контрагентами. Це сприяє зміцненню його іміджу («good will»), як головної складової нематеріальних активів.

Список використаних джерел:

1. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2004. – 180 с.
2. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
3. Статистичний щорічник Полтавської області за 2008 рік/ Головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2009. – 434 с.
4. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз бізнесу: Навчальний посібник. – Полтава: ІнтерГрафіка, 2004. – 288 с.